

Kosketusvarotoimet päiväkirurgisen potilaan hoidossa

Ninni Viitala

20.9.2019

Sisältö

- Varotoimet ja tartuntatiet
- Tavanomaiset varotoimet
- Suojainten oikea käyttö
- Kosketusvarotoimet hoidon eri vaiheissa

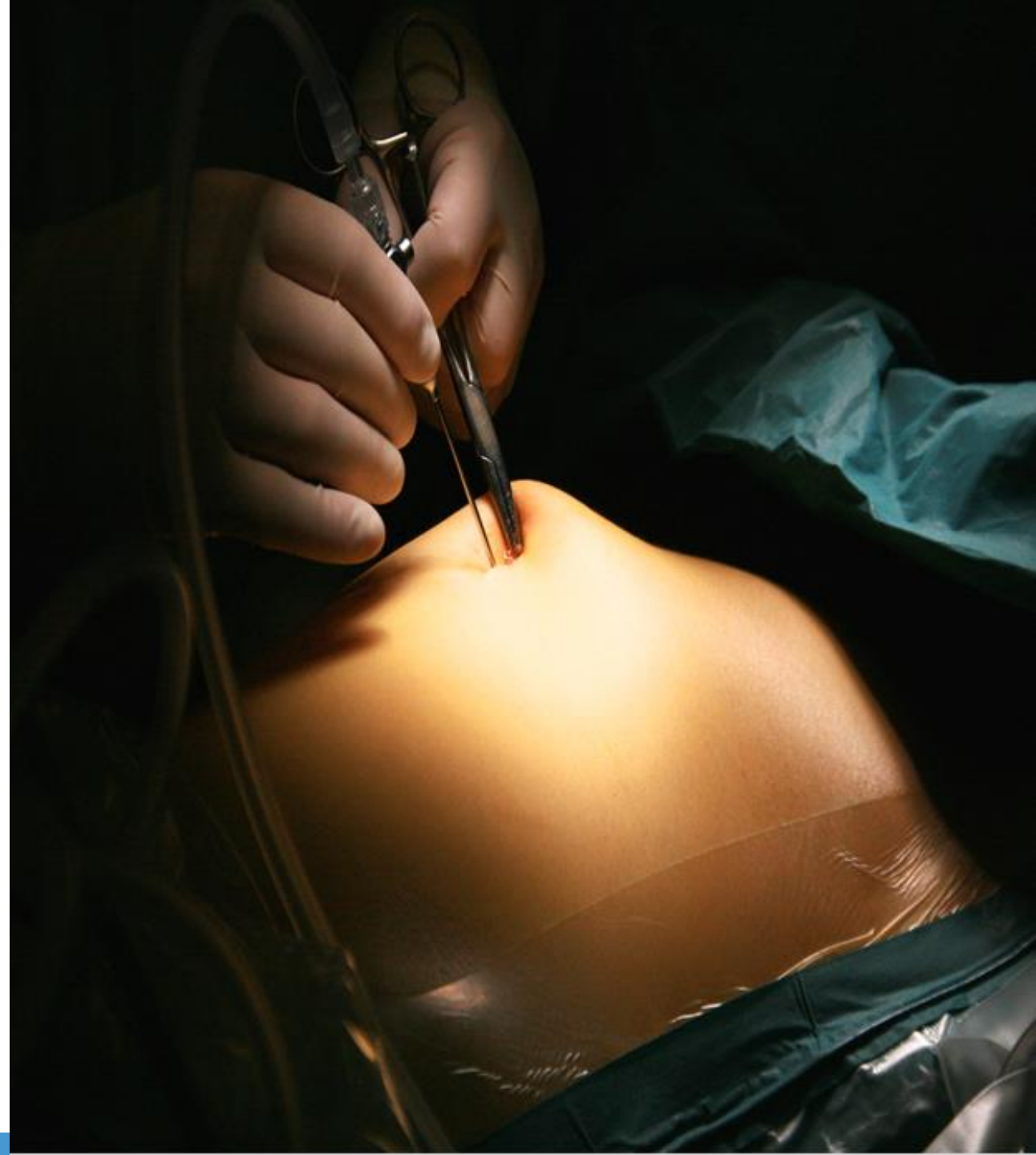
Varotoimet

- Varotoimilla pyritään estämään mikrobien tarttuminen potilaisiin, työntekijöihin tai vierailijoihin tartuntateitä katkaisemalla
- Varotoimiluokat ja tartuntatiet
  - Tavanomaiset varotoimet
  - Kosketusvarotoimet → kosketustartunta
  - Pisaravarotoimet → pisaratartunta
  - Ilmaeristys → ilmatartunta

Ehjä iho 😊

Elimistön tärkein suoja
mikrobien invaasiota vastaan
ovat ehyet iho ja limakalvot

Toimenpiteessä nämä yleensä
läpäistään, joten samalla
muodostuu jonkinasteinen
infektioriski

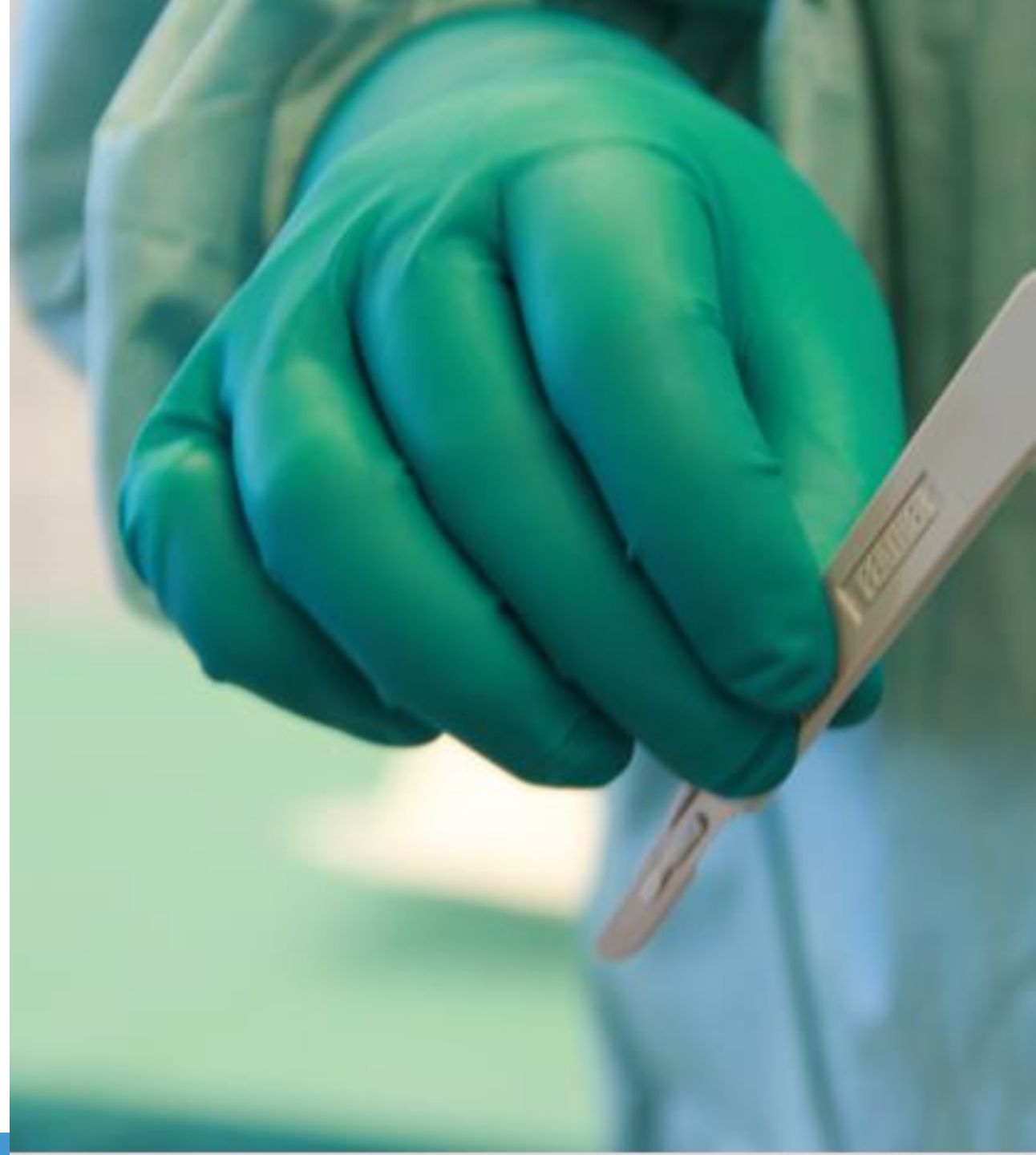

Normaali hyvä hoito päiväkirurgisen potilaan hoidossa

- Käsihygienia on kaiken toiminnan perusta
- Aseptiset työtavat
- Asianmukaiset puhdistus-, desinfektio- ja sterilointimenetelmät
- Varotoimet sopeutetaan potilaan muuhun hoitoon, jonka taso ei saa laskea varotoimien vuoksi
- Riittävät mutta ei liialliset varotoimet

Tavanomaiset varotoimet ovat kaiken toiminnan perusta

- Henkilöhygienia
- Asianmukaiset työasut
- Kalusteiden ja muiden tavaroiden minimointi
- Turhan leikkaussaliliikenteen välttäminen
- Veri- ja eritetahrojen välitön desinfektio
- Siivous ja toimiva välinehuolto

Varotoimet leikkauksissa

- Noudatettaessa suositusten mukaisia hygieenisiä käytäntöjä potilaasta toiseen tapahtuva mikrobirtunta ei ole todennäköinen
- Potilaat hoidetaan leikattavan sairauden vaatimassa kiireellisyyssjärjestyksessä
- Kaikkien potilasta hoitavien tulee olla tietoisia varotoimitarpeesta

Kosketusvarotoimin hoidetaan

- Moniresistenttien bakteerien kantajat (MRSA, VRE, ESBL-klebsiella ja CPE)
- Potilaalla epäillään olevan tai on todettu tarttuva oksennus- ja ripulitauti
- Potilaalla on hengitystieinfektio tai jokin muu kosketusvarotoimia edellyttävä infektiosairaus (selvästi märkäinen infektio, täit, syyhy)

Kirjaaminen Tays:ssa

- Toimenpideilmoituksen tekijän tulee kirjata kosketusvarotoimien tarve Operan toimenpideilmoituksen Anestesia/Riskitiedot -välilehdelle, johon lisätään infektioriski- tai eristyssymboli
- Varotoimien tarve kirjataan myös Operan tekstikenttään

Käytä kosketusvarotoimipotilaan hoidossa suojaimia

- Noudata myös kosketusvarotoimipotilasta hoitaessasi huolellisesti tavanomaisia varotoimia
- Käytä tavanomaisten varotoimien lisäksi suojaimia fyysisessä kontaktissa potilaaseen tai hänen lähiympäristöönsä (esimerkiksi potilaan vaatteet, lakanat, valvontalaitteet), joka on kontaminoitunut potilaan mikrobeilla
- Käytä suojaimia myös tilanteissa joissa on vaara roiskeista, esimerkiksi intubaation ja extubaation yhteydessä tai hoitaessasi yskivää potilasta

Suojaimet

- Suojakäsineet
- Suu-nenäsuojus
- Hiussuojus
- Suojatakki

Kiinnitä erityistä huomiota suojaimeiden oikeaan käyttötapaan

- Käytä suojakäsineitä koskiessasi potilaaseen, hänen lähiympäristöönsä tai eritteisiin
- Desinfioi kädet ennen ja jälkeen suojakäsineiden pukemisen
- Käytä suojakäsineitä toimenpidekohtaisesti ja riisu tai vaihda ne puhtaisiin heti käytön jälkeen
- Älä koske likaisilla käsineillä ympäristöön tai puhtaisiin välineisiin

Suojainten oikea käyttö

- Käytä kertakäyttöistä suojatakkaa tai pitkähihaista esiliinaa estämään käsivarsien ja työvaatteen kontaminoitumista potilaan mikrobeilla
- Pue suojatakki tai esiliina juuri ennen suojausta vaativaa lähihoitotilannetta tai työtehtävää
- Riisu se välittömästi tilanteen päätyttyä, jotta et kontaminoi käytetyllä takilla ympäristöä, kuten tietokonetta, puhtaita hoitotarvikkeita tai lääkkeitä
- Käytä kirurgista suu-nenäsuojusta normaalin käytännön lisäksi omaksi suojaksesi tilanteissa, joissa on vaara roiskeista

Huomioi kosketusvarotoimet hoidon eri vaiheissa

- Vuodeosasto
- Päiväkirurgia ja Leiko
- Leikkaussali
- Heräämövalvonta
- Potilaan kotiutuessa

Vuodeosasto

- Valmistele potilas leikkaukseen normaalikäytännön mukaan
- Peitä potilaalla olevat haavat (esimerkiksi säärihaava) puhtain sidoksin ennen leikkausosastolle siirtämistä riippumatta siitä sijaitsevatko haavat leikkausalueella
- Huomioi mikrobikantajuus antibioottiprofylaksian valinnassa

Potilaan kuljettaminen

- Pyyhi vuoteen laidat ja pääty desinfektioaineella
- Työnnä vuodetta paljain desinfioiduin käsin
- Älä käytä potilaan kuljetuksessa suojaimia, ellei potilas tarvitse siirron aikana hoitotoimia. Tällöin siirtoon osallistuu kaksi hoitajaa, joista toinen käyttää suojaimia ja hoitaa potilasta siirron aikana

Päiki/Leiko

- Kosketusvarotoimin hoidettava potilas voi saapua leikkaukseen Päikin/Leikon kautta
- Tarkemmat kriteerit sovitaan yksikkökohtaisesti
- Pyyhi pukeutumistilan kosketuspinnat potilaiden välissä desinfektioaineella
- WC-tiloja ei tarvitse erikseen pyyhkiä potilaiden välillä
- Ohjaa kaikkia saapuvia potilaita noudattamaan hyvää käsihygieniaa sekä yskimishygieniaa

Suunnittele työtehtävät ja varaa hoitotarvikkeet

- Suunnittele työtehtävät huolellisesti etukäteen
- Varaa tarvittavat välineet helposti saataville, jotta välttyt suojaimeen riisumiselta kesken työtehtävän puuttuvien välineiden hakemisen vuoksi
- Käytä tarvittaessa apupöytää, jolla säilytät potilaskohtaisia tarvikkeita, kuten lääkkeitä
- Käytä kertakäyttöisiä tarvikkeita, jos niitä on saatavilla, kuten rr-mittarin mansetti

Kosketusvarotoimet leikkauksissa

- Leikkaussaliliikenne rajoitetaan minimiin
- Oviin eristyksestä tiedottava teksti
- Leikkauksen aikana käytetään puhelinta ja läpiantokaappeja
- Valvovahoitaja salin ulkopuolelle

Leikkaussali

- Valmistele leikkaus normaalisti
- Huomioi mikrobikantajuus antibioottiprofylaksian valinnassa
- Säilytä potilaan käytössä ollut vuodeleikkauksen aikana erillään muista vuoteista ja merkitse se kosketusvarotoimitarralla

TAYS

Kosketusvarotoimitarra

- Käytössä yhtenäisen viestinnän tueksi PSHP:n henkilöstölle

Leikkaussali

- Käytä tarvittaessa ulkopassaria leikkauksen aikana
- Poista eritetahrat välittömästi
- Käsittele näytteet normaalisti
- Käsittele jätteet normaalisti
- Toteuta heräämöhöhoito leikkaussalissa, mikäli kosketusvarotoimia ei ole mahdollista toteuttaa heräämössä

Leikkauksen aikana!

- Käsidesinfektio
- Suojainten oikea käyttö
- Hyödynnä apupöytää niin, että anestesiapöytä säilyy puhtaana

Leikkaussali

- Huolehdi tutkimus- ja hoitovälineiden sekä leikkausinstrumenttien puhdistuksesta, desinfektiosta tai steriloinnista normaaliin tapaan
- Vaihda anestesiakoneen letkut leikkauksen päätyttyä
- Kerro siivousta tilatessasi sairaalahuoltajille siitä, miksi potilasta on hoidettu kosketusvarotoimin
- Saliin tehdään potilaan lähdettyä loppusiivous desinfektioaineella

Heräämövalvonta

- Kerro kosketusvarotoimista ja niiden syystä heräämööseen hyvissä ajoin
- Voit siirtää potilaan heräämööseen, jos siellä on mahdollisuus huolehtia kosketusvarotoimien toteutumisesta
- Potilaan ympärillä on oltava riittävästi tilaa (metrin väli viereiseen sänkyyn) ja heräämössä riittävästi henkilökuntaa
- Jos heräämössä on käytössä erillinen huone, hoida potilas mieluiten siellä

Heräämövalvonta

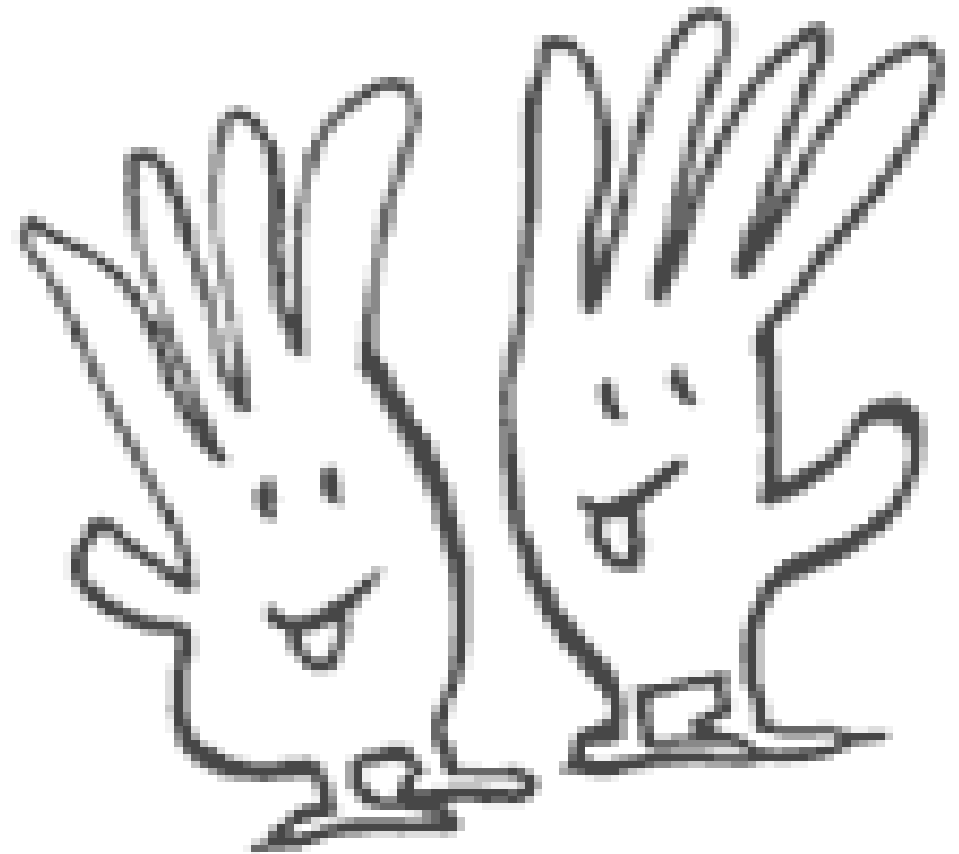
- Kiinnitä erityistä huomiota käsihygieniaan intubaatioputkea, nielutuubia, katetreja, virtsapusseja, dreenejä tai haavasidosta käsitellessäsi
- Käytä käsien desinfektion lisäksi suojakäsineitä näitä kohteita koskettaessasi riippumatta siitä, hoidetaanko potilas kosketusvarotoimin vai ei
- Poista eritetahrat ja puhdista käytetyt välineet välittömästi

Potilaan kotiutuessa

- Ohjaa potilasta kotiutumisen yhteydessä haavanhoidosta ja anna hänelle mukaan kirjalliset haavanhoido-ohjeet
- Niihin tulee sisältyä toimintaohjeet haavan hoitamiseen ja paranemiseen liittyvissä ongelmatilanteissa sekä hoitaneen yksikön yhteystiedot
- Ohjaa potilasta tarkkailemaan kotona leikkausalueen infektion oireita, joita ovat punoitus, kuumotus, turvotus, kipu, märkäinen erite sekä kuume

Huolehdi riittävästä tiedon saannista!

- Toimenpiteeseen osallistuvalla henkilökunnalla tulee olla riittävä tietämys tartuntariskeistä sekä tartuntateistä ja niiden katkaisusta, jotta aseptiikasta voidaan onnistuneesti huolehtia
- Koulutuksella tulee huolehtia siitä, että nämä valmiudet ovat riittäviä

Uusinta ja ajantasaisinta tietoa

- www.who.int
- www.cdc.gov
- www.thl.fi
- www.tays.fi

WHO
CDC
THL
TAYS

Ninni Viitala
sirpa.viitala@pshp.fi

